

Ouder worden is een zegen

Elsie de Brauw over haar bejubelde rol in 'Opening Night'

Actrice Elsie de Brauw is genomineerd voor de Theo d'Or, voor haar rol van Myrtle in 'Opening Night', komende week te zien op het nieuwe theaterfestival TF-1. „Ik wou dat ik de mood van Myrtle had.”

Zelfs mijn beste vrienden zeiden na afloop van *Opening Night*: Dat was jij zo helemaal zelf, je speelde gewoon jezelf”, zegt actrice Elsie de Brauw, „Terwijl Myrtle, de vrouw die ik speel, een heel andere vrouw is dan ik. Je vraagt je af hoe goed mensen je eigenlijk kennen. Het zal we door de close-ups komen, die in het toneelstuk op grote videoschermen zijn te zien. Daardoor zitten de toeschouwers op mijn huid. En *Opening Night* gaat over een actrice die een toneelstuk repeteert, we spelen bewust met fictie en werkelijkheid. Het lijkt heel intiem, een kijkje in de keuken. Maar vergis je niet: ik sta daar gewoon te acteren, te doen alsof ik iemand anders ben. Ik word niet genomineerd voor mijzelf zijn.”

Met het toneelstuk *Opening Night* staat actrice Elsie de Brauw (Den Haag 1960) komende week in Amsterdam op het nieuwe Theaterfestival TF-1. De voorstelling is ook de leveling van de critici dit jaar. Op de laatste avond van het festival hoopt De Brauw voor haar rol een Theo d'Or te ontvangen, de belangrijkste toneelprijs voor actrices in een dragende rol. De Brauw werd in drie jaar twee keer eerder genomineerd.

Opening Night is gebaseerd op de gelijknamige film van John Cassavetes, over een steractrice die de repetities van een nieuw toneelstuk saboteert omdat ze daarin een vrouw moet spelen die worstelt met ouder worden. Door het moeizame gevecht met de rol raakt Myrtle in een persoonlijke crisis. Een cameraploeg volgt op het toneel de verichtingen van Myrtle. De beelden krijgen we op grote schermen te zien. Zo zien we van dichtbij Myrtles' gevecht met ouder worden. Ah, veillier!

Een vriendin zei dat ze het enigszins ongelofwaardig vond dat de ouder wordende Myrtle uitgerkend wordt gespeeld door Elsie de Brauw, de vrouw op wier slanke elegancie de tijd geen vat lijkt te hebben.

„Dat is heel lief van haar, maar het is niet waar.”

Worstelt u zelf als Myrtle met ouder worden?

„Nee hoor. Ouder worden is een zegen voor toneelspelers. Je hoeft namelijk steeds min-

der te doen. Ik heb ooit bij Hollandia naast drie oude tuinders gespeeld. Hun authentieke, versleten koppen suggereerden zoveel drama dat zij alleen maar stil hoefden te zitten. Dat terwijl wij als acteurs van begin 30 ongelooflijk ons best moesten doen om maar in de buurt te komen van die zeggingskracht. Het heeft te maken met hoe je uit je ogen kijkt. Als je jong bent, heb je nog een lege blik. De blik van de oudere vult zich met leven, met wat hij allemaal heeft meege-

maakt. „Ik geloof dan ook niet dat Myrtle vecht tegen ouder worden. Zij zegt het zelf precies hoe het is: Ze wil die rol niet spelen omdat het publiek haar ermee zal identificeren. Het publiek zal denken dat zij een probleem heeft met haar leeftijd. Dat wil echter helemaal niet zeggen dat het ook zo is. Sla een damesblad open en het gaat over de problemen van de dertigers en veertigers met de biologische klok. Dat is echt niet zo interessant. *Opening Night* gaat over een veel groter drama.

Wat is dan het drama?

„Myrtle heeft geen kinderen, geen man, geen gezin om op terug te vallen. Zij is alleen. Het toneel is alles wat zij heeft, ze staat daar uit persoonlijke noodzaak. Dan komt zij op het punt waarop ze denkt: 'Is dit het nou?' De ene rol na de andere, iedere keer weer opnieuw beginnen, en geen lijn zien. Zeker geen opwaartse. Nu ze aan haar werk twijfelt, valt de bodem onder haar bestaan weg, daarvan raakt ze in paniek. Haar uitweg is: 'Als spelen dan toch mijn leven is, dan wil ik waarachtig spelen, in rollen die mij aan het hart gaan, waarmee ik mijzelf kan verdiepen.' Volgens mij verzet zij zich terecht tegen een rol die haar niet past.”

Zijn het niet gewoon de dwarse nukken van een steractrice die haar positie uittest door het toneelgezelschap, dat van haar afhankelijk is, in crisis te storten?

„Goede actrices hebben geen sterallures. Niemand vindt het leuk om problemen te maken. Dat doet ze niet zomaar.”

„De toneelwereld in 'Opening Night', met de opgefokte toestanden en een hofhouding die om de ster cirkelt, doet nogal Amerikaans aan, anders dan de nuchterder

Nederlandse praktijk.

Lijkt 'Opening Night' niet meer op het romantische beeld dat mensen van het theater hebben?

„Nee, dit is precies hoe ik de repetitieperiode ken. Vooral de doodangst in de week voor de première is goed getroffen. Als het toneelstuk niet goed loopt, ga ik aan alles twijfelen, vooral aan mijzelf, ook privé. Ik bewonder Myrtle dat zij in verzet komt. Als zij niet geslagen wil worden op toneel, gaat ze gewoon op de grond liggen. Ik wou dat ik die moed had.”

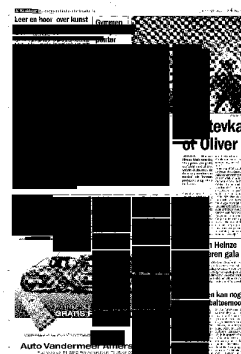
U bent 'rode boekje'. U komt uit een adellijke Haagse familie van succesrijke juristen. Mag ik u jonkvrouw noemen?

„Vroeger heb ik me stevig verzet tegen die afkomst. Adel was *not done* in de linkse jaren zeventig, dus niemand mocht het weten. Maar Johan [echtgenoot Johan Simons, de regisseur] heeft dat gerelativeerd. Hij vond dat ik er best trots op kon zijn. Hij vond dat die achtergrond mij iets speciaals gaf, zoals iedereen iets speciaals heeft door zijn afkomst. Volgens hem moest ik de titel in mijn paspoort laten staan, dan werd ik in het buitenland beter behandeld. Nooit wat van gemerkt. Meestal denken ze in buitenlandse hotels dat ik veel voorletters heb: JKVR E.”

Grote ommekeer in De Brauw's leven was de dood van haar vader, die werd overreden toen zij vijftien jaar was. „Ik was een nakomertje, mijn vader was al in de zestig, hij hoefde niet zo hard meer te werken dus hij kon tijd aan mij besteden, meer dan daarvoor aan de oudere kinderen. Ik was opstandig, artistiekerig, ik speelde altviool, het was de tijd van de koetsjes en de jongens en weet ik wat allemaal. Dat vond hij allemaal erg leuk. We hadden een speciale band.

„Na zijn dood heb ik zeven jaar in een mist geleefd. Ik kwam in ingewikkelde dingen terecht, ook met familie, het spel: wie rouwt er het hardste. Ik heb mede daardoor lang gezocht wie ik was en wat ik wilde. Toen ik ging toneelspelen, viel het op zijn plek.”

Johan Simons gaf les op de toneelschool in Maastricht. De Brauw en hij kregen een relatie. Een paar jaar na school trad zij toe tot zijn gezelschap Hollandia, waar ze bijna twintig jaar zou spelen. Ze speelde mee in de opzienbarende locatieprojecten van de groep, zoals *Prometheus*, *Perzen*, *Gen*, als var-

kensboerin in *Truus en Connie*, en in *Vuile Dieve* in de Hoogovens, onherkenbaar geschiminkt als oud vrouwtje. Haar veelzijdigheid bleek verder uit *De val van de goden* waarin zij een dubbelrol speelde als slachtoffer van de nazi's, en als Duitse fabrieksbarones die als een Lady Macbeth haar man de kant van de nazi's op duwt.

Drie jaar geleden werd zij genomineerd voor haar rol in *Vrijdag* van Hugo Claus. Zij speelde Jeanne, de vrouw van een incestpleger die terugkomt uit de gevangenis. Opmerkelijk was de zeer milde toon van deze versie. Haar tweede nominatie kreeg ze vorig jaar voor *Zus van*, een solo die slechts beperkt te zien was, waarin zij de vergeten Ismene speelt, het brave zusje van de opstandige Griekse heldin Antigone. Komend seizoen speelt ze onder Simons in de Griekse tragedie *Oresteia*.

Voor 'Opening Night' werd u voor het eerst geregisseerd door Ivo van Hove van Toneelgroep Amsterdam. Hoe was dat?

Bij Johan gaan de acteurs zelf alle mogelijkheden met hem af, alle manieren waarop je een rol kunt spelen, om pas in het laatste stadium te kiezen. Ivo van Hove weet sneller hoe hij het wil hebben. Hij heeft al snel een vrij compleet beeld van de voorstelling die hij wil maken. Hij sluit daarbij een aantal keuzes voor je uit. Met Johan probeer je alle mogelijkheden uit, bij Ivo kan je achteraf nog eens denken, als we die weg hadden bewandeld, wat zou dat dan opgeleverd hebben. Johan vergt heel veel van me, Ivo werkt veel efficiënter. Toch miste ik het zelf uitzoeken. Vaak deed ik dat toch, om via een omweg er zelf achter te komen dat Ivo gelijk had. Verder was het fijn dat we weer met een aantal ex-Hollandia-spelers samen waren. De geschiedenis die we samen hebben, raak je nooit meer kwijt."

Waarom is deze rol zoveel mooier dan de andere die u speelde, zo mooi dat hij een Theo d'Or waard is?

„Geen idee. Ik speel momenteel ook Vogel in Arnon Grunbergs *De asielzoeker*. Dat is een in zichzelf gekeerde, wonderlijke vrouw, ze zegt altijd kort en krachtig wat ze wil. Dat is veel moeilijker om te spelen. Niet in de laatste plaats omdat we op een gigantisch matras moeten staan. Net als bij Jeanne in *Vrijdag* snap ik wel een beetje waarom de jury juist zo'n rol als Myrtle uitzoekt. Het zijn extraverte vrouwen in een warme voorstelling. Myrtle is een heerlijke rol om te spelen, ik had haar snel gevonden, het gaat me redelijk gemakkelijk af. Ik kan als actrice alles uit de kast trekken. Juist omdat ik zo anders ben dan Myrtle, durf ik van alles te laten zien."

'Opening Night'. Te zien op 1, 2 sept in Antwerpen, en op 6, 7 sept in Amsterdam. 'Oresteia' te zien 25 nov t/m 20 jan in Utrecht, Amsterdam en Gent. 'De asielzoeker' op tournee van 21 sept t/m 1 mei. Inl. 0032-9-2251202; www.ntgent.be of www.toneelgroepamsterdam.nl.

WILFRED TAKKEN

HET TF-1 FESTIVAL

'Opening Night', met Elsie de Brauw in de hoofdrol, is te zien op TF-1, een nieuw theaterfestival dat gisteravond in Amsterdam werd geopend. TF-1 is de opvolger van het twee jaar geleden opgeheven Theaterfestival. In het hoofdprogramma zijn de, door een jury uitgekozen, beste voorstellingen van het seizoen te zien. Nieuw is de toevoeging van enkele voorstellingen die zijn genomineerd voor de Toneel Publieksprijs. Zo worden zowel de fijnproevers als het grote publiek bediend. Ook nieuw is de toevoeging van TF-2, de 'fringe' van het festival waarin nieuwe en vrijwel onbekende groepen hun voorstellingen kunnen tonen. Het Vlaamse gedeelte van het oudere festival heeft zich afgesplitst, maar de Vlaamse keuze is nog wel in een apart programma te zien: TF-4.

De gezelschappen Toneelgroep Amsterdam, NT Gent en de Theatercompagnie zijn het afgelopen seizoen een samenwerkingsverband aangegaan, waardoor de drie topregisseurs Johan Simons, Ivo van Hove en Theu Boermans kunnen putten uit twee grote ensembles van sterspelers. Dat de samenwerking zeer vruchtbaar is blijkt uit de selectie van TF-1, die drie vruchten ervan bevat: 'Opening Night', Houellebecqs 'Platform' en Schillers 'Don Carlos'.

Het festival eindigt op zondag 10 september met het Gala van het Nederlandse Theater waarop de grote toneelprijzen worden uitgereikt.

Inl. 020-6242311 of www.tf-1.nl.

'Als het toneelstuk niet goed loopt, ga ik aan alles twijfelen'